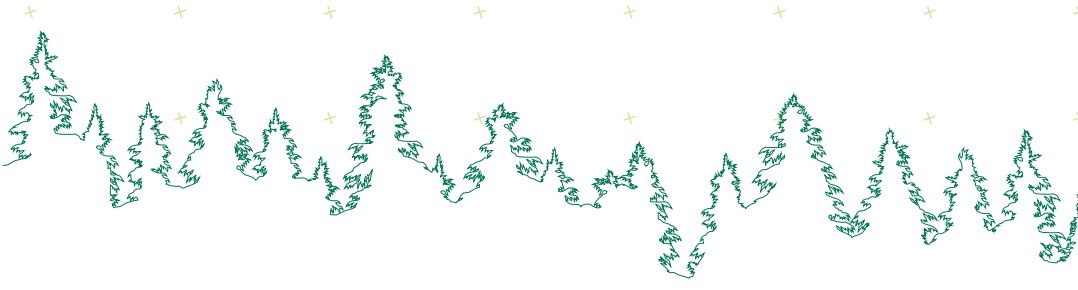

ORMAN YANGINLARI SIRASINDA YAPILMASI GEREKENLER

Orman Yüksek Mühendisi **Doç. Dr. Cihan Erdönmez** liderliğinde,
Orman Yüksek Mühendisi **Doç. Dr. Hamit Ayberk** ve
Orman Yüksek Mühendisi **Araş. Gör. Merih Göltaş**'in destekleriyle,
Enerjisa Üretim katkılarıyla hazırlanmıştır.

Üretiyoruz
ENERJISA ÜRETİM

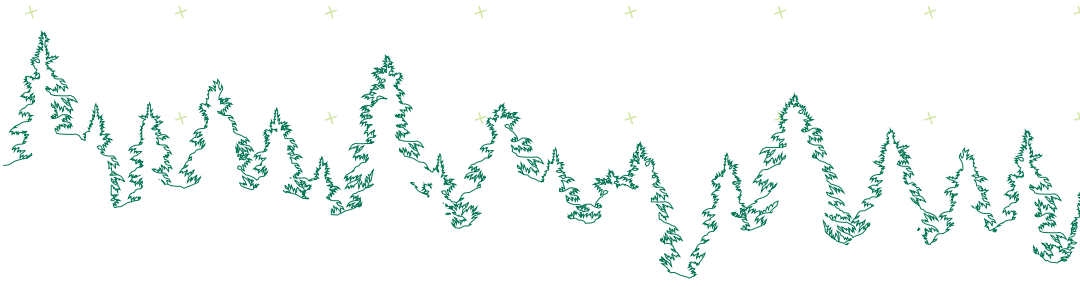
Orman yangınlarını söndürmek için kurulan devlet organizasyonu nasıl işler?

Hem orman yangınlarına karşı önlemler alma hem de çıkan orman yangınlarını söndürme görev ve sorumluluğu; ilgili yasal düzenlemelerle Orman Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Aşağıda bu yasal düzenlemeler ile Orman Genel Müdürlüğü'nün kurumsal yapılanmasında orman yangınlarına karşı oluşturulan organizasyon hakkında bilgiler yer almaktadır.

Yasal Düzenlemeler

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 169'uncu maddesi "Devlet ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır" demektedir. Türkiye'deki bütün ormanların hem yangınlara hem de ormanlara zarar veren diğer faktörlere karşı korunması görev ve sorumluluğu devlete aittir. Orman yangınlarını önleme ve söndürme görevi orman idaresine, yani Orman Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Ek olarak ormana sirayet etme riski bulunan orman dışı kırsal alan yangınlarının söndürülmesine katkı sağlama sorumluluğu da Orman Genel Müdürlüğü'ne aittir. Benzer şekilde ormanların afetlere, yangınlara ve çeşitli zararlılara karşı korunması görevini Orman Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Özetle Türkiye'de orman yangınlarına karşı önlemler alma ve çıkan yangınları söndürme görev ve sorumluluğu Orman Genel Müdürlüğü'nde bulunmaktadır.

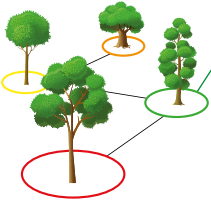

Kurumsal Organizasyon

Orman Genel Müdürlüğü'nün yukarıda tanımlanan görev ve sorumluluğu yerine getirebilmesi için merkez örgütünde 'Orman Yangınlarıyla Mücadele Dairesi Başkanlığı' adı altında bir ana hizmet birimi bulunmaktadır. Ayrıca yine orman yangınlarıyla ilgili havacılık faaliyetlerini yürütmek üzere 2022 yılında bir de Havacılık Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Orman Genel Müdürlüğü'nün taşra birimleri olan yurt sathına yayılmış 30 bölge müdürlüğünde de 'Orman Yangınlarıyla Mücadele Şube Müdürlüğü' bulunmakta ve orman yangınlarını önleme ve söndürme çalışmaları bu şube müdürlükleri aracılığıyla yürütülmektedir.

Orman Genel Müdürlüğü merkez ve taşra birimlerindeki bu yapılanma ile çıkan yangınları söndürmekle birlikte daha az sayıda yangın çıkması ve çıkan yangınların daha az alanı etkilemesi için önleyici bazı çalışmalar da yapmaktadır. Temel önleyici çalışmalar şunlardır:

Ormanların yangın çıkma riskine ve tehlike potansiyeline göre sınıflandırılması

Yangın emniyet yol ve şeritlerinin yapımı, bakım ve temizlik çalışmaları yoluyla yangın tehlikesinin azaltılması.

Ağaç tür çeşitliliğinin ekolojik koşullar çerçevesinde sağlanması, yangına dirençli türler ile zonların oluşturulması, temiz bir işletmecilik uygulanması gibi silvikültürel (orman yetiştirme) önlemler.

Etkili bir haberleşme sistemi oluşturulması.

Orman yangınlarının gözetlenmesi çalışmaları.

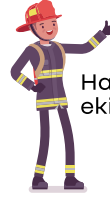

Bu önlemlere ek olarak yangın sezonu boyunca yangın söndürme ekipleri çıkacak yangınlara müdahale etmek üzere hazır bekletilmektedir. Beş tür yangın söndürme ekibi bulunmaktadır. Bunlar;

İlk müdahale ekibi

Hava Müdahale ekibi

Seyyar (Gezici) ekip

Hazır kuvvet ekibi

Arazöz ekibi

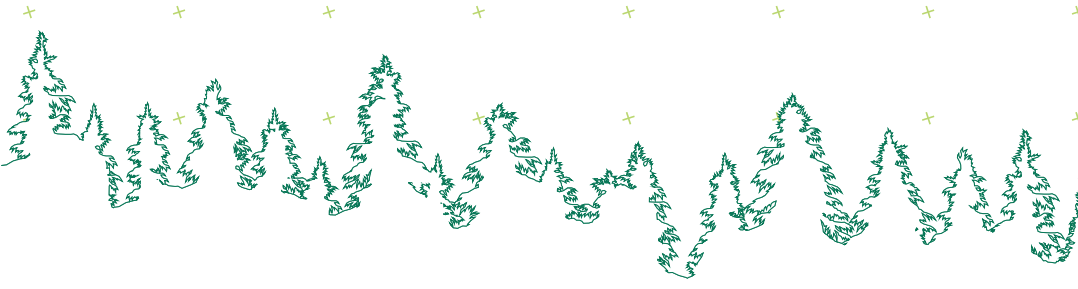

Orman Yangınlarında İlk Müdahalenin Önemi

Orman yangınlarından kaynaklanan zararı en az düzeyde tutabilmek için mümkün olan en kısa sürede yangının çıkış noktasının tespit edilmesi ve ilk müdahale ekiplerinin müdahalesi çok önemlidir.

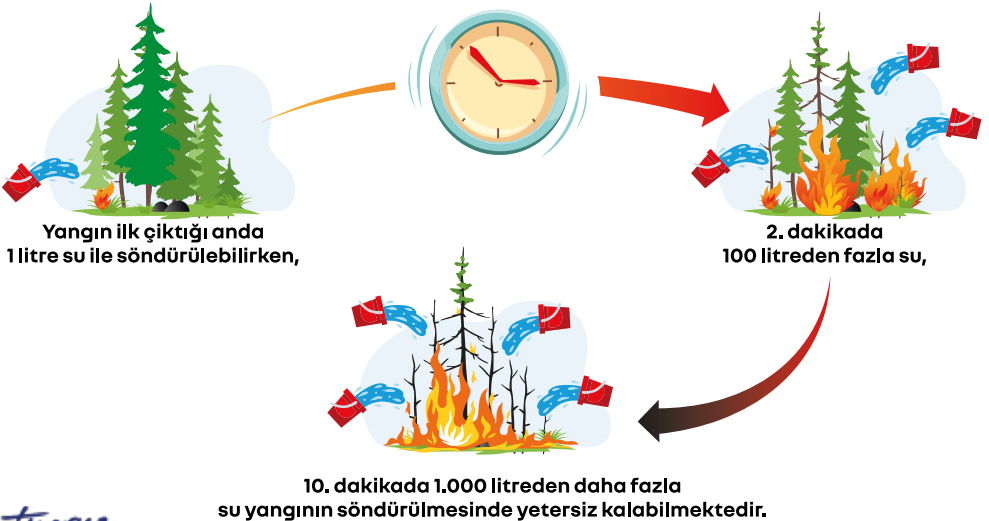
Ormanlarda, ölü ya da canlı halde, örtü veya tepe tabakasında bulunabilen, kolayca tutuşup yanma özelliğine sahip bol miktarda organik yanıcı madde (çalı, kuru ve ince dal, kuru kütük, yaprak, kozalak vb.) bulunmaktadır.

Örtü tabakasında bulunan yanıcı maddeler uygun hava koşullarında doğal nedenlerle veya insan etkisiyle tutuşmaktadır. Örtü tabakasındaki diri ve ölü örtüyü yakarak gelişen bu ilk aşama örtü yangını olarak adlandırılır ve orman yangınları genellikle örtü yangını olarak başlar. Daha sonra alev boyunun yükselmesiyle ısı transferi ve merdiven etkisi gösteren yanıcı maddeler aracılığıyla örtü yangını ikinci aşama olan tepe yangınına dönüşür. Bu aşamada, yangın kontrol edilemez hale gelir ve ormana verilen zarar aşırı hale gelebilir. Hava koşulları ile arazi ve yanıcı madde özelliklerine bağlı olarak yangın günler hatta haftalarca sürebilir. Ayrıca tepe yangınları, uzak mesafelerde nokta yangınları oluşturmaları, yangın hattını genişleterek büyük alev zonu meydana getirebilmeleri ve yangın söndürme çalışmalarında doğrudan müdahaleyi imkânsız kılmaları nedeniyle yangınla mücadele açısından büyük zorluklar yaratmaktadır.

Risk ve tehlike potansiyeli yüksek alanlarının izlenmesi ve yangının erken tespiti, ilk müdahale süresini önemli ölçüde kısaltarak, olası hasarı ve yangınla mücadele maliyetini azaltmaktadır. **Yapılan araştırmalara göre;**

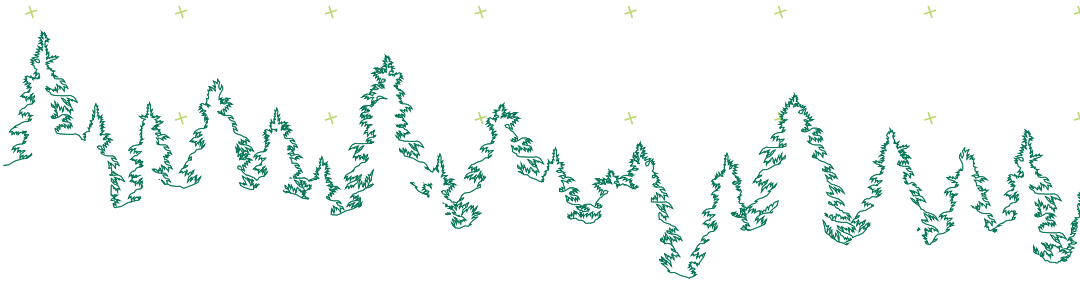

Bu nedenle, orman yangınlarının başladığı ilk anda tespit edilerek yerinin belirlenmesi ve ilk müdahale ekiplerine haber verilerek mümkün olan en kısa sürede yangınla mücadeleyle başlanması can, mal ve ekonomik kaybın önüne geçilmesi ile emek ve zamandan tasarruf sağlanması noktalarında büyük önem taşımaktadır.

Orman yangınlarında uçak ve helikopter kullanımı

Orman yangınlarına havadan müdahale ve bu açıdan uçak ve helikopter kullanımı giderek önem kazanmaktadır. Uçak ve helikopter kullanımının en önemli avantajı yangın ilk çıktığında daha hızlı müdahale olanağı sağlamasıdır. Yangının çıkış anından itibaren ilk müdahale süresi uzadıkça söndürülmesi zorlaştığından uçak ve helikopterin bu avantajı ön plana çıkmaktadır. Buna

karşılık uçak ve helikopterin özellikle ülkemiz gibi engebeli arazi koşullarında yerden müdahaleye göre bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Özellikle uçağın hareket ve manevra kabiliyetinin düşük olması nedeniyle hedef noktaya istenildiği kadar yaklaşamaması, gece hareket kabiliyetinin düşüklüğü ve boşalan su depolarını doldurmak için su kaynaklarına gidip gelmek ve su deposunu doldurmak için harcanan zaman bu dezavantajların en önemlilerindendir.

Helikopter bu açıdan uçağa göre daha az dezavantajlı olmasına karşın uçağın helikoptere göre hız avantajı daha yüksektir. Dolayısıyla iyi bir yangın söndürme organizasyonunun havadan ve yerden müdahale yöntemlerinin hepsini bütüncül olarak içeren ve bunlar arasındaki koordinasyona dayanan çalışma prensiplerine dayalı olması gerekir. Türkiye’de orman yangınlarını söndürme çalışmalarında 1985 yılına kadar yalnızca yerden müdahale yöntemleri kullanılmıştır. 1985 yılından beri havadan müdahale yöntemleri de orman yangını söndürme organizasyonunun bir parçası haline gelmiştir.

Orman yangınlarında sivil toplum kuruluşlarına düşen görevler ve gönüllülük

Orman Yasası’nda 2018 yılında yapılan değişiklikle orman yangınlarının söndürülmesinde gönüllülerden yararlanmak olanaklı hale getirilmiştir. 18 yaşından büyük, en az ilkokul mezunu olan, herhangi bir sağlık sorunu ve adli sicil kaydı olmayan Türkiye Cumhuriyeti yurttaşları Orman Bölge Müdürlükleri ya da Orman İşletme Müdürlüklerine gönüllülük başvurusu yapabilmektedir. Başvurusu kabul edilen adaylar yapılacak teorik ve uygulamalı eğitimi tamamlayarak ‘Orman Yangınlarıyla Mücadele Gönüllüsü Kimlik Kartı’ alırlar.

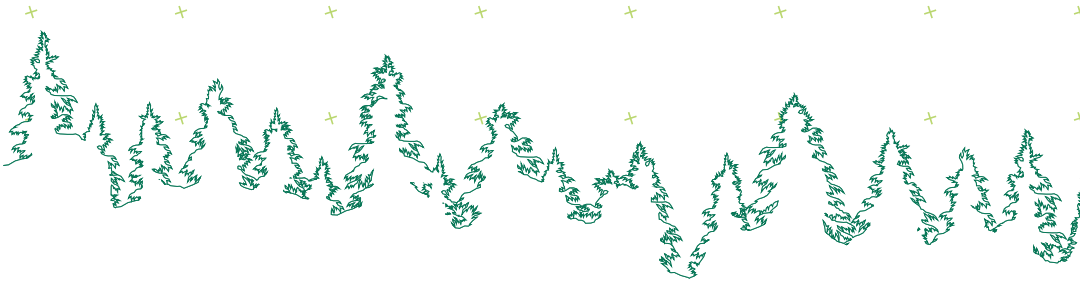

Bu gönüllüler herhangi bir yangın durumunda kendi meşguliyetlerini bırakarak profesyonel orman yangın işçileri ile birlikte ve emir-komuta zinciri içerisinde yangın söndürme çalışmalarına katılmakta ve daha sonra kendi meşguliyetlerine geri dönmektedirler. Gönüllülerin eğitim ve yangın söndürme çalışmaları sırasındaki yeme, içme, ulaşım ve barınma giderleri Orman Genel Müdürlüğü tarafından karşılanır. Gönüllülük çalışmaları sırasında ölen, yaralanan, sakatlanan ya da hastalanan gönüllülerle ilgili tazminat işlemleri profesyonel orman yangın işçilerinde olduğu gibidir.

Orman yangınlarını söndürme çalışmaları son derece teknik ve tehlikeli olduğundan bu konuda eğitim almamış kişilerin yangına doğrudan müdahale yerine lojistik ihtiyaçların karşılanması ve soğutma gibi daha tehlikesiz alanlarda katkı yapması doğru olur. Sivil toplum kuruluşları(STK)'nın rolü bu noktada ortaya çıkmaktadır. Yangını söndürmeye çalışan profesyonel ekiplerin ulaşım, sağlık, yeme-içme, teçhizat gibi ihtiyaçlarının karşılanması konusunda STK'ların çok büyük katkıları olabilir. Bu amaçla STK'ların yangına hazırlık amacıyla yukarıda sayılan konuların hangisi ya da hangilerinde profesyonel ekiplere destek olabileceğini saptaması, bu desteğin yangın sırasında sorunsuz olarak uygulanabilmesi için gerekli planlamaları yapması ve bu konuda Orman Genel Müdürlüğü (OGM)'nün yerel birimlerini bilgilendirmeleri gerekmektedir.

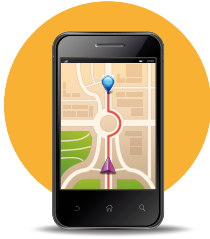
Buna ek olarak STK'lar orman yangınları konusunda duyarlılığın ve bilincin artması için bilgilendirme ve eğitim çalışmaları organize edebilirler. Ayrıca yangın sırasında arama-kurtarma çalışmaları, sivil halkın yangın açısından riskli bölgelerden uzaklaştırılması ile yaralılara ilk müdahalenin yapılarak sağlık kurumlarına ulaştırılması gibi konularda da STK'lar sorumluluk alabilirler. Ancak bütün bunların yangın komuta merkezi başta olmak üzere yetkili kurumların bilgisi ve onayı ile yapılıyor olması çalışmaların koordinasyonu açısından zorunludur.

Orman yangınları sırasında nasıl hareket etmelisiniz?

Orman yangınları sırasında ormandaysanız nasıl hareket etmelisiniz?

- Dumandan etkilenmemek için ağzınızı ve burnunuzu mümkünse ıslak bir mendil ya da bez ile kapatın.
- Bildiğiniz bir orman içi açıklığa ya da varsa dere veya su yüzeyine ulaşımınızın olanaklı olup olmadığını düşünün. Bildiğiniz böyle bir alan yoksa elinizdeki teknolojik cihazlardan ya da haritalardan yararlanarak böyle bir alana ulaşımın olanaklı olup olmadığına karar verin. Bu alanların yangının geldiği yönün tersi yönde olmasına özen gösterin ve sakince o alanlara ulaşmaya çalışın. Herhangi bir dere ya da su yüzeyine ulaşırsanız içirisine girip yüzükoyun uzanın.

- Elinizde mevcut olan iletişim araçlarıyla acil yardım numaralarını (Alo 112) arayarak konumunuzu ve durumunuzu bildirin. Onlardan alacağınız önerileri uygulayın.
- Olduğunuz yerde kalmanız gerekiyorsa ve vaktiniz varsa etrafınızdaki yanıcı maddeleri mümkün olduğunca etrafınızdan uzaklaştırın.
- Daha sonra mümkün olan en çukur alana yüzükoyun uzanıp olanağınız varsa üzerinizi ıslatın ya da toprakla örtün.

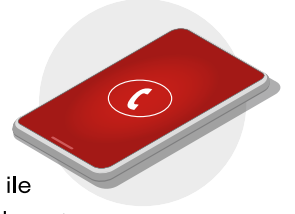
Orman yangınları sırasında bir araç içindeyseniz nasıl hareket etmelisiniz?

- Sakince bir durum değerlendirmesi yapıp ormandan yangının tersi istikamette uzaklaşmanızın mümkün olup olmadığına karar verin. Buna göre ya hareket edip uzaklaşın ya da aracınızı civarınızdaki en az yanıcı madde bulunan noktaya götürün.

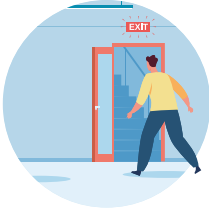

- Elinizde mevcut olan iletişim araçlarıyla acil yardım numaralarını arayarak konumunuzu ve durumunuzu bildirin. Onlardan alacağınız önerileri uygulayın.
- Mümkünse aracınızın dışını suyla ıslatın.
- Aracınızın içine girip kapılarını, camlarını ve sıcak hava ile duman girişinin mümkün olacağı her açıklığı sıkı sıkıya kapatın. Havalandırma panellerinin kapalı olduğundan emin olun.
- Aracınızın tabanına yüzükoyun uzanıp mümkünse üstünüzü battaniye benzeri kalın bir bezle örtün. Yine mümkünse o bezi ve vücudunuzu ıslatın.
- Kolay görünmesi için aracınızın farlarını açık bırakın ve yangın geçene veya yetkililer size ulaşana kadar bu şekilde bekleyin.

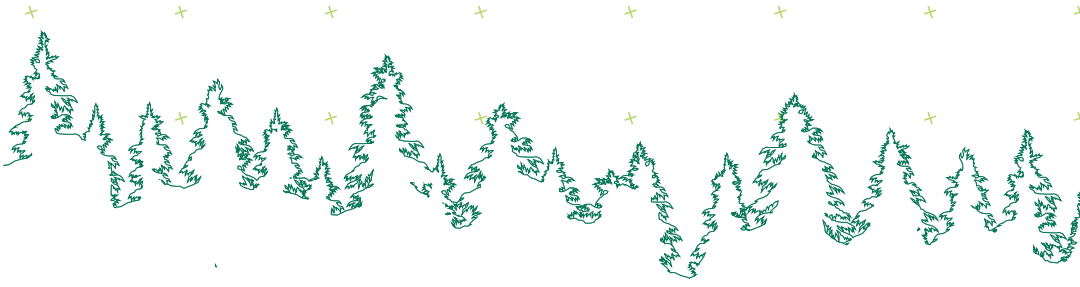
Orman yangınları sırasında bir bina ya da konuttaysanız nasıl hareket etmelisiniz?

- Bina ya da konut içerisinde bulunanlarla birlikte sakince durum değerlendirmesi yapın. Güvenli bir şekilde yangından etkilenmeyecek bir alana ulaşım olanağınız varsa bu yönde hareket edin ve durumunuzu yetkililere bildirin.
- Bina ya da konut içinde kalmanız gerekiyorsa ve zaman varsa bina/konut etrafındaki yanıcı maddeleri mümkün olduğunca uzaklaştırın. Yine mümkünse bina/konutun dış duvarlarını ve çatısını bir hortumla sulayarak iyice ıslatın.

- Bina/konuta sıcak hava ve duman girişinin mümkün olduğu her açıklığı, pencere ve kapıları kapatın.
- Bina/konut içindeki küvet, lavabo gibi alanlar ile varil, bidon gibi su kapların bütünüyle suyla doldurun.
- Pencere, duvar ve kapı yakınındaki perde, koltuk, masa gibi kolay yanan eşyaları mümkün olduğunca bu kısımlardan uzaklaştırın.
- Kapı, pencere ve duvarlardan uzakta bina/konutun orta kısımlarında yangının geçmesini ya da yetkililerin size ulaşmasını bekleyin.

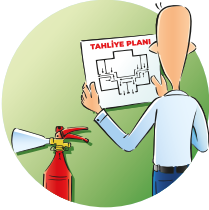

Orman yangınları sırasında bir turizm tesisindeyseniz nasıl hareket etmelisiniz?

- Orman içerisinde ya da yakınında olan turizm tesislerinde konaklamaya başlarken tesis yetkililerinden orman yangınlarına karşı bir hareket planının olup olmadığını öğrenin. Bu tür bir hareket planı olmayan tesisleri konaklamak amacıyla tercih etmemeniz önerilir.

- Hareket planı olan turizm tesislerinde bu hareket planını çok iyi inceleyerek yangın sırasında tesis yetkililerinin yönlendirmeleri ile birlikte söz konusu hareket planı çerçevesinde hareket edin.
- Böyle bir hareket planı yoksa yangın sırasında kendi hareket planınızı kendiniz yapın. Bu durumda bir önceki maddede açıklanan ve bina ya da konutlarda nasıl hareket edilmesi gerektiğini açıklayan maddeleri dikkate alın.

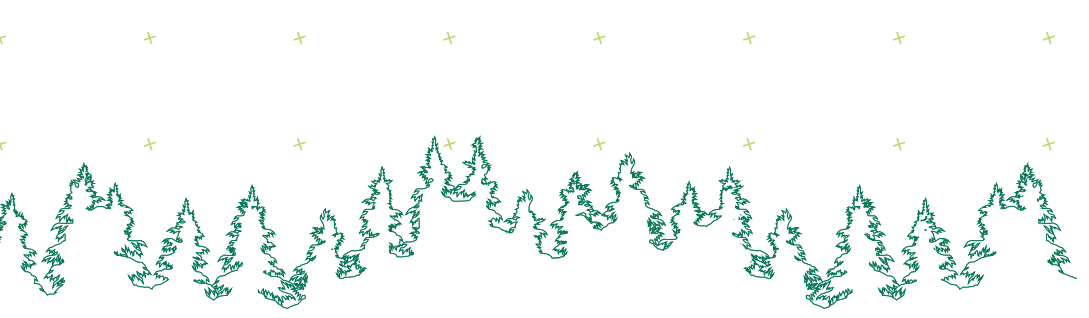

Ancak turizm tesisleri aynı anda çok sayıda insanın bir arada olduğu alanlar olduğu için topluca hareket etmek, panik ve kargaşa çıkarmamak çok önemlidir. Bu nedenle hareket tarzınızın diğer insanlar ve tesis yetkilileri ile koordinasyon içerisinde olmasına da özen gösterin. Yangın sırasında oluşabilecek istenmeyen durumlarda diğer insanlarla bir arada olmak yalnız olmaktan daima daha iyidir.

- Bu başlıkta açıklananlar büyük iş merkezleri, devlet daireleri ya da alışveriş merkezleri gibi kalabalık mekânlar için de geçerlidir.

Orman yangınları sırasında bir işletme ya da üretim tesisindeyseniz nasıl hareket etmelisiniz?

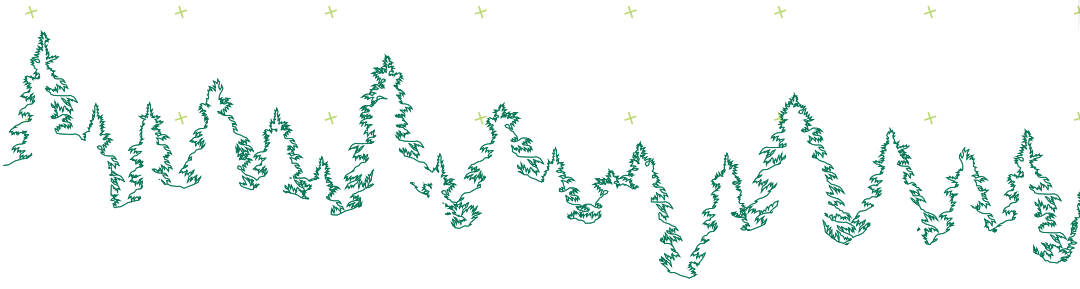
- Her işletme ve üretim tesisinin niteliğine ve ormana yakınlık ya da uzaklık derecesine göre sahip olduğu risk oranıyla uygun bir yangın hareket planı ve ekibinin olması gerekir. Verilecek eğitim kitleri ve yapılacak tatbikatlarla bu plan güçlendirilmelidir. Ekip içerisinde, yalnızca hayvanlardan sorumlu bir ekibe de yer verilmelidir. Bu ekip hem yangından zarar görmüş hayvanlara

yapılması gerekenler konusunda eğitilmeli, hem de var olan hayvanları yangın sırasında yangın alanından uzaklaştıracak yöntemler konusunda eğitilmelidir. Yetkili yöneticiyseniz bu planların yapılmasını, yapılmış olanların güncel şartlara uygun şekilde revizyonunu sağlayın. Yetkili yönetici değilseniz yetkili yöneticilerden bu yönde talepte bulunun.

- Aynı şekilde söz konusu yangın hareket planlarının yangın sırasında daha etkili olabilmesi için yangın tatbikatlarının yapılmasına özen gösterin. Tatbikatlarda kişisel görev ve sorumluluklarınızı iyice öğrenin ve yangın sırasında bu görev ve sorumluluklara uygun hareket edin.
- Yangına yangın hareket planının olmadığı bir işletme ya da üretim tesisinde yakalandıysanız önceki maddelerde açıklananları anlık durumunuza uyarlayarak kendi hareket planınızı yapmaya çalışın.

Yangında zarar görmüş bir hayvan bulursanız ne yapmalısınız?

- Yangından zarar gören bir hayvan görüldüğünde en yakın kriz noktasına haber verilmeli,
- Elle direkt dokunmadan bir giysiye sararak bölgeden uzaklaştırılmalı,
- Dışarısı sıcak olsa da vücut ısının düşmemesi için sıcak bir ortama alınmalı,
- Yanık bölge ılık su (12-18 derece) ile yıkanmalı,
- Yanan kısmın üzeri, temiz bir bez (olanaklıysa steril bir bez) ıslatıp sarılmalı,
- Hayvanın üzeri, özellikle de gözleri stres yaşamaması için (yabani hayvanlar stres yaşayıp çok kısa sürede ölebilirler) giysi ya da battaniye ile örtülmeli,
- Kutu kafes gibi bir alana alınarak hareketleri kısıtlanmalı,
- Sessiz, ışık olmayan bir yere alınan hayvan, en yakın veterinere ulaştırılmalıdır.

Asla yapılmaması gerekenler:

- Asla soğukta tutulmamalı
- Hayvanın tamamı asla yıkanmamalı, suya sokulmamalı,
- Yanık kısma yanık merhemi dahil hiçbir şey asla sürülmemelidir.

Üretiyoruz.

ENERJİSA ÜRETİM

